

11. 5. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Aktuální otázky v náhradách nákladů řízení - odměna za zastupování advokátem v občanském soudním řízení

V posledních měsících se udály poměrně velké změny v otázkách rozhodování o náhradě nákladů řízení spočívajících v odměně za zastupování advokátem v občanském soudním řízení v tzv. bagatelních sporech, tj. v současné době ve sporech o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč (viz ust. § 202 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů - dále též jen o.s.ř.). Významným způsobem vývoj v této oblasti ovlivňuje nejen vývoj legislativy, ale i rozhodovací praxe Ústavního soudu.

Ústavní soud v jednom z nedávných svých rozhodnutí vyjádřil názor, že za určitých podmínek nemusí být účastníkovi, jenž byl ve sporu zastoupen advokátem, přiznána vůbec žádná náhrada spočívající v odměně za zastupování advokátem dle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. O několik měsíců později v dalším rozhodnutí dospěl Ústavní soud k tomu, že by výše přiznané náhrady nákladů řízení spočívajících v odměně za zastupování advokátem neměla přesahovat výši vymáhané jistiny. V době mezi těmito rozhodnutími Ústavního soudu nabyla účinnosti také novela vyhlášky č. [484/2000](#) Sb., která reagovala mimo jiné na prvně uvedené rozhodnutí Ústavního soudu snížením sazeb odměn za zastupování advokátem právě v bagatelních sporech.

Ústavní soud poprvé

Dne 27. prosince 2011 vydal Ústavní soud usnesení pod sp.zn. IV. ÚS 2777/11[1], kterým odmítl ústavní stížnost stěžovatele Bazcom, a.s., proti 57 rozsudkům Okresního soudu v Ústí nad Labem, kterými bylo žalobě vyhověno, ale na náhradě nákladů řízení bylo žalobci přiznáno pouze 300,- Kč za zaplacený soudní poplatek. Požadovaná náhrada nákladů spočívající v odměně za zastupování advokátem stěžovatelce přiznána v těchto soudních řízeních nebyla.

Spory samotné se týkaly jízdného a přírážky za jízdu bez platného jízdního dokladu v systému městské hromadné dopravy města Ústí nad Labem. Stěžovatelka pohledávky odkoupila od Dopravního podniku města Ústí nad Labem (takto jich odkoupila několik tisíc) s očekáváním, že v soudních řízeních, kde bude úspěšná, jí bude přiznána také náhrada nákladů řízení spočívající v odměně za zastupování advokátem podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o

odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „paušální vyhláška“) a v paušální náhradě hotových výdajů dle vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, advokátní tarif (dále jen „advokátní tarif“), tj. v přibližně sedminásobné výši oproti jistě pohledávky. Žaloby bylo možno zhotovovat automaticky s pomocí počítačového systému, vyplňování žalob představovalo rutinní činnost, pokud soud rozhodoval s nařízením jednání, tak se stěžovatelka takto nařízených jednání neúčastnila, přičemž i tak byla v drtivé většině případů úspěšná. Přibližně ve 30 % případů však stěžovatelce nebyla přiznána náhrada nákladů právního zastoupení.

Nepřiznání práva na náhradu nákladů právního zastoupení nalézací soud odůvodňoval tím, že se nejedná o účelně vynaložené náklady, jelikož se jedná o věci typově velmi jednoduché po skutkové i právní stránce, podobné nároky stěžovatelka uplatňuje vzorovou žalobou a její vyplňování představuje rutinní administrativní činnost, kterou nelze považovat za vypracování žaloby advokátem.

Ústavní soud uvedl, že postup nalézacího soudu vedoucí k vydání napadených výroků týkajících se náhrady nákladů řízení nelze označit za svévolný či nepřiměřený, jelikož nalézací soud dospěl z konkrétních skutečností k závěru, že v projednávaných případech stěžovatelkou vynaložené náklady na právní zastoupení advokátem nebyly ve smyslu § 142 odst. 1 o.s.ř. potřebné k účelnému uplatňování práva a toto své rozhodnutí dostatečně odůvodnil v souladu s požadavky spravedlivého procesu. Rozhodnutí nalézacího soudu o tom, že v těchto případech nemusí být úspěšnému účastníkovi řízení přiznána žádná náhrada nákladů spočívající v odměně za zastupování advokátem, označil za relevantně odůvodněná, a proto je nelze dle Ústavního soudu označit za „svévolná“.

Změna vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [484/2000](#) Sb.

Na množici se podobné případy soudních sporů, které mají ve většině případů svůj základ ve vymáhání drobných pohledávek na základě hromadně generovaných žalob, zareagovalo Ministerstvo spravedlnosti, které dne 24. února 2012 vydalo vyhlášku č. 64/2012, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [484/2000](#) Sb.

Tato novela paušální vyhlášky (účinná od 1. března 2012) zavedla celkem 5 pásem sazby odměny v řízeních, kde je předmětem řízení zaplacení peněžité částky nebo jiné penězi ocenitelné plnění do 5.000,- Kč (do té doby byla pouze pásma dvě - do 1.000,- Kč a přes 1.000,- Kč do 5.000,- Kč), což umožnilo, aby se v těchto řízeních výše odměny ještě více odvíjela od výše žalované částky a v nejnižších pásmech byla sazba odměny podstatně snížena (např. při žalované částce 100,- Kč činila před novelou paušální vyhlášky sazba odměny 4.500,- Kč, po účinnosti novely činí sazba odměny pouze 1.000,- Kč). Novela paušální vyhlášky snížila sazby odměn ve všech případech, kde se jedná o zaplacení peněžité částky nebo jiné penězi ocenitelné plnění, avšak ve všech řízeních, kde je hodnota sporu přes 5.000,- Kč, došlo ke snížení sazby odměny pouze o 1.500,- Kč.

Ke zvýšení odměny naopak došlo v případě některých věcí upravených zákonem o rodině, ve věcech obchodních společností, družstev a jiných právnických osob, ve věcech pracovních a některých dalších. Za zmínku stojí i změna při zastupování více účastníků, kdy původně byla bez ohledu na počet účastníků sazba odměny zvýšena o 30 % a nově se sazba odměny při zastupování 2 účastníků zvyšuje o 30%, ale při zastupování více než 2 účastníků se sazba odměny zvyšuje bez ohledu na počet zastupovaných účastníků o 50 %.

Ústavní soud podruhé

Druhým významným rozhodnutím Ústavního soudu ohledně náhrady nákladů řízení v bagatelních sporech je náleží Ústavního soudu ze dne 29. března 2012 pod sp.zn. I. ÚS 3923/11[2]. Věc se opět týkala postoupených pohledávek z nezaplaceného jízdného a přírážky za jízdu bez jízdního dokladu. Stěžovatelem byla společnost Solidní Finance, uzavřený investiční fond, a.s., a ústavní stížnosti (posléze spojené v jedno řízení) směřovaly proti rozsudkům Městského soudu v Brně a Okresního soudu Brno-venkov. Tyto soudy nepřiznaly stěžovateli právo na náhradu nákladů právního zastoupení podle paušální vyhlášky, ale podle advokátního tarifu, tedy ve výši podstatně nižší. Při aplikaci ustanovení § 151 odst. 2 věta první o.s.ř. totiž soudy shledaly, že zde existují takové okolnosti, aby odměna za zastupování byla stanovena právě podle advokátního tarifu.

Své výroky o nákladech řízení nalézací soudy odůvodnily tím, že s ohledem na okolnosti případu by stanovení odměny advokáta paušální částkou dle paušální vyhlášky neodpovídalo povaze a délce řízení, náročnosti a rozsahu poskytovaných služeb v rámci skutečného průběhu projednávané věci. Dle nalézacích soudů šlo o věci velice jednoduché, advokát učinil jen dva úkony právní služby, které na odborné znalosti a vynaložený čas nekladly žádné větší nároky.

Ústavní soud k tomu uvedl, že v souzené věci neshledal žádné pochybení, které by si vyžádalo jeho zásah. Nalézací soud využil výjimky dané mu § 151 odst. 2 o.s.ř. část první věty za středníkem a svůj postup v odůvodnění rozsudku řádně vysvětlil.

Zároveň ale Ústavní soud poukázal na specifika tzv. bagatelních sporů (tj. sporů, kde není proti rozsudku nalézacího soudu odvolání přípustné), zahajovaných tzv. formulářovou žalobou (kde se jednotlivé žaloby liší jen v údajích o žalovaných a žalované částce), kde jde o pohledávky ze smluv, kde jednou stranou byl spotřebitel, a kde je spotřebitel vyloučen z možnosti sjednat si smlouvu nebo podmínky k plnění s jiným obsahem (typicky jde zejména o smlouvy o přepravě, dodávky tepla nebo energií, spotřebitelském úvěru, běžném účtu, o poskytování služeb informační společnosti, o poskytování služeb elektronických komunikací, o pojistné smlouvy, o regulační poplatky podle zák. č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Dle Ústavního soudu v těchto řízeních je typické, že účelně vynaložené náklady úspěšného účastníka řízení jsou vzhledem ke všem okolnostem nižší, než jak jejich náhradu paušálně stanoví podzákonné právní předpisy (vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [484/2000](#) Sb., nebo advokátní tarif). Mezera v platném právním řádu by měla být překlenuta obecnými soudy. S ohledem na nutnost dodržení principu proporcionality mezi výší vymáhané částky a náhrady nákladů by tak obecné soudy mohly uzavřít, že jako spravedlivé se jeví, aby výše odměny za zastupování žalobce advokátem byla určena jen jako ekvivalent jednonásobku vymáhané jistiny. Dle Ústavního soudu by takovéto úvaze nebylo co vytknout. Soudy tak v konkrétní věci vyšly stěžovatelce vstříc nad rámec těchto úvah (tj. fakticky přiznaly ještě více, než bylo nutné).

Ústavní soud v tomto nálezu dále uvedl, že s ohledem na naléhavost a závažnost dopadů řešené právní otázky je ospravedlnitelné, aby rationes decidendi tohoto nálezu byly aplikovány ve všech dosud pravomocně neskončených řízeních. Lze tak očekávat, že tento náleží bude mít podstatný vliv na další rozhodování obecných soudů v otázkách přiznávání náhrady nákladů spočívajících v odměně za zastupování advokátem, a to v intencích úvah uvedených v tomto nálezu Ústavním soudem.

Ústavní soud se v tomto nálezu vyjádřil i k částce tvořící v současné době hranici tzv. bagatelních sporů, která je s účinností od 1.7.2009 stanovena ve výši 10.000,- Kč (do té doby byla tato hranice dle slov Ústavního soudu zákonodárcem zřejmě oprávněně stanovena na 2.000,- Kč). Ústavní soud naznačil, že otázkou přezkumu přiměřenosti této hranice, která vylučuje přístup k odvolacímu soudu, se bude zabývat v přílehlavějším případě, kde bude mít možnost předložit plénu Ústavního soudu návrh na zrušení právního předpisu podle ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy. Ústavní soud

naznačil, že současné odepření přístupu k odvolacímu soudu až do částky rovnající se téměř průměrnému měsíčnímu starobnímu důchodu (nebo polovině průměrného měsíčního čistého výdělku zaměstnance), nepovažuje za přiměřené.

Další možný vývoj legislativy

Podle stanoviska České advokátní komory ze dne 3. dubna 2012[3] měli poslanci JUDr. Jeroným Tejc a JUDr. Jan Chvojka údajně podat pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (ke sněmovnímu tisku č. 537), a to v souvislosti s projednáním této novely v Ústavně právním výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 4.4.2012.

Podle tohoto návrhu by právo na náhradu odměny za zastupování a hotových výdajů zástupce neměli mít účastníci:

- a) v bagatelních sporech,
- b) v řízeních, v nichž bylo rozhodnuto o jízdě nebo o přírážce k jízdě,
- c) a v řízeních, v nichž bylo rozhodnuto o samostatné povinnosti zaplatit poplatek uložený dle zákona (např. rozhlasové a televizní poplatky, regulační poplatky).

Soudům by současně byla dána pravomoc v odůvodněných případech náhradu nákladů právního zastoupení i v takových případech přiznat. Tato úprava by platila i v exekčním řízení.

Dle předloženého návrhu by tak do budoucna vznikl určitý okruh soudních sporů, kde by účastníci řízení neměli v zásadě právo na náhradu odměny za zastupování a hotových výdajů zástupce. Tyto náklady řízení by si tak účastníci měli nést zcela ze svého a nepodléhaly by žádné náhradě.

Dle zprávy předsedy České advokátní komory JUDr. Martina Vychopně ze dne 10.4.2012[4] z jednání Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR o pozměňovacím návrhu k novele občanského soudního řádu byl tento pozměňovací návrh po obsáhlé diskusi tímto výborem zamítnut. Nicméně předkladatelé návrhu se netají tím, že se pokusí tento návrh prosadit jinou cestou v rámci legislativního procesu.

Uvidíme, k jakým změnám nakonec v právní úpravě týkající se otázky náhrady nákladů řízení nakonec ještě dojde a na čem se ustálí budoucí soudní praxe. Je ale zřejmá tendence v bagatelních sporech snížit náhradu nákladů spočívající v odměně za zastupování advokátem.

Závěr

V poslední době jsou patrné změny v otázce náhrad nákladů za právní zastoupení v tzv. bagatelních sporech. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 29. března 2012 by v bagatelních sporech zahájených tzv. formulářovými žalobami, kde účastníkem smlouvy byl spotřebitel a kde spotřebitel byl fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky konkrétním způsobem, měla výše odměny za zastupování advokátem odpovídat jen ekvivalentu jednonásobku vymáhané jistiny. Takto by dle Ústavního soudu měly obecné soudy začít postupovat ve všech dosud pravomocně neskončených řízeních.

Lze očekávat, že tento vývoj do budoucna podstatně ovlivní chování některých věřitelů, kteří vymáhají drobné pohledávky. Tito věřitelé budou muset odpovědněji přistupovat k vymáhání svých pohledávek a před podáním žaloby kalkulovat, zda se jim jejich soudní vymáhání vůbec vyplatí. Shora uvedený vývoj však může směřovat i k tomu, že drobné pohledávky se nemusí nakonec ani vyplatit vymáhat. S každým vymáháním, a to i drobných pohledávek, jsou totiž spojeny náklady. Ani

věřitelům drobných pohledávek by nemělo být upíráno právo na právní pomoc při vymáhání jejich pohledávek a i náklady na tuto právní pomoc by měl nést především dlužník. Pokud by dlužník svůj dluh řádně a včas uhradil, nebylo by třeba žádné žaloby.

Lze si také domyslet, že platební morálku dlužníků takovýto vývoj nijak nezlepší, ba naopak. Současný vývoj naopak spíše nahrává neplatícím dlužníkům drobných pohledávek. Pokud svůj dluh dlužník dobrovolně nezaplatí a je proti němu podána žaloba, mnoho toho již v rámci soudního sporu neriskuje, když hrozící náklady řízení budou nízké.

Jako jedno z možných řešení (a dá se říci, že se jeví i jako řešení spravedlivé) se nabízí např. zavedení takové právní úpravy, kdy ve vydaném platebním rozkazu by náhrada nákladů byla přiznávána ve snížené výši pro případ, že nebude podán odpor. Např. náhrada za odměnu za právní zastoupení by byla stanovena ve výši jedné poloviny odměny za celé řízení v jednom stupni (tomu odpovídá i to, že se samotným vydáním platebního rozkazu nebylo spojeno tolik úkonů právní služby). Pokud by dlužník (žalovaný) proti vydanému platebnímu rozkazu nepodal odpor, platil by pouze tyto snížené náklady řízení. Pokud by dlužník (žalovaný) odpor podal, pokračovalo by soudní řízení dále a o nákladech řízení by bylo nakonec rozhodnuto v plné výši. **V případě přijetí takovéto právní úpravy by si řada dlužníků rozmyslela, zda podat odpor proti platebnímu rozkazu, zejména jen účelově s cílem vymáhání co nejvíce ztížit a soudní vymáhání prodloužit. Za současné právní úpravy totiž podání odporu pro dlužníka nějaké podstatné navýšení nákladů řízení nepředstavuje. Dlužník by tak měl možnost v případě nepodání odporu dlužnou částku dodatečně zaplatit a současně podstatně ušetřit na nákladech soudního řízení.**

Mgr. Milan Musil,
advokát

Mgr. Ludvík Novotný,
advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

- [1] dostupné na [www >>> zde.](#)
[2] dostupné na [www >>> zde.](#)
[3] dostupné na [www >>> zde.](#)
[4] dostupné na [www >>> zde.](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)